

begge Thing, hvert for sig, som have det. De, som i dette Forholds Ordning have gjort et saa stort Indskud af Tid, af Kraft, af Iver, de, som have saa udstrakte Forbindelser over det ganske Land, de, som kjende disse Forhold saa nøie, og som paa en let Maade kunne indhente alle Oplysninger, hvorfør læggede ikke da uden Betænkelighed Haand paa Bærket, hvorfør indkomme ikke de med et Forslag, et fuldstændigt Forslag til Fæsteforholdets Ordning, da det dog maa være dem, der bedst ere istand til at udtale sig herom. Da vilde Regjeringen ikke kunne undgaae at komme frem med sine Anskuelser i denne Henseende, hvorom den maaskee endnu nærer nogen Tvivl, medens derimod de Mænd, som have indviet deres bedste Kræfter til dette Forholds Ordning, maae antages at have ganske andre Midler til hensigtsmæssigst at løse denne Opgave, ialtfald end den Minister, som ikke længe har havt Sæde paa den Plads, han nu indtager, og som kort forud er kommen ned fra det høie Norden, fra Jøland (Vatter). Nu vel, de altsaa, som troe, at Fæsteforholdets Ordning bør gaae Haand i Haand med denne Sag, de indlevere et Forslag derom, og jeg forsikrer Dem, mine Herrer at vi skulle underkaste ethvert saadant Forslag fra deres Side den omhyggeligste Prøvelse, og vi skulle Alle bestræbe os for, at Retfærdigheden kan skee Fyldest. Derimod maa jeg for mit Bedkommende erklære, at jeg er imod den Anskuelse, at Regjeringen ikke skulde have Ret til at gribe ind og med sin Haand endelig at ordne det heromhandlede Forhold, som nu be- reder saa megen Splid i de forskjellige Samfundsclasser (Bravo!).

Formanden: Den ærede Rigsdagsmand for Holbæk Amts 1ste Dist. (B. Christensen) ønsker at gjøre en kort personlig Berigtigelse. Den ærede Rigsdagsmand har Ordet.

B. Christensen: Det er som Medlem af Landbocommissionen, at jeg tillader mig at forvare mig med Hensyn til den Uttring, som den sidste ærede Taler brugte, og hvorefter det skulde være paa Grund af en Indstilling fra Landbocommissionen, at den nærværende Amtsraads-Autoritet var kommen ind i Lovudkastet. Jeg paaastaar, og jeg tør troe, at en Berigtigelse allerede er afgivet af min ærede Side-

mand (J. A. Hansen: ja!), og at det ikke vil falde den ærede Forsamling vanskeligt at overbevise sig om, at de Communal-Raad og navnlig Amtsraadene, hvorom Landbocommissionen har talt, vare de nye Amtsraad eller Overcommunalraad, der forventes indførte ved den paatænkte Communallov.

Monrad: Maa det ogsaa være mig tilladt at gjøre en kort Berigtigelse? Jeg vil blot bemærke, at jeg ikkun har sagt, at det grunder sig paa en Indstilling fra Landbocommissionen, at den endelige Afgjørelse er overladt til Amtsraadet, uden at jeg har yttret mig eller indladt mig paa at afgjøre Noget om dette Raads nuværende eller tilkommende Sammensætning.

Grundtvig: Dersom det danske Folk kun bestod af Herremænd og Fæstebønder, eller dersom de vare de eneste Skatteydere, saa vilde vistnok nærværende Lovforslag ligesaavel høre til Landbosagen som en Lov om Fæstebaandets Løsning; og i saa Fald skulde jeg ogsaa ønsket, at de havde fulgtes ad, saa at ved indbyrdes Godtgjørelse den ene Haand kunde vaske den anden. Men nu er det aabenbart aldeles ikke saa. Nu er jo Spørgsmaalet om en ny Skatteligning, og det er et Spørgsmaal, som angaaer Selveierbønderne ligesaavel som Fæsterne, ja angaaer dem i Grunden meget mere, fordi jo Herremændene har maattet indestaae for Skatterne for Fæsteren, medens Selveieren naturligtvis har maattet indestaae for sig selv.

Dernæst angaaer jo Spørgsmaalet ligesaavel Kjøbstadsfolk som Landboere, og det angaaer fremdeles Præsterne, maa jeg sige, endnu mere end baade Borgere og Herremænd, siden Præsterne jo her skulle være det uskylldige Offer, — jeg veed ikke om for Regjeringens eller Herremændenes Synder. Nu som Præst kunde jeg godt tie dertil, hvad jo ogsaa havde været Meningen, siden Præsterne ere de Gæste af alle Embedsmænd og af Alle dem, som have været i Besiddelse af det saakaldte privilegerede Hartkorn — de Gæste, som aldeles ingen Erstatning skulle have — vi skulle tie, og det gjør jeg gierne, og det saameget hellere, som jeg ikke engang ret veed, om det personligt vilde angaae mig eller ikke, og saameget mere, som jeg virkelig erkjender Regjeringens og Folkets